

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

นาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 978-974-01-9836-9

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑๕,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๔

องค์การค้ำของ สกสค. จัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง กรุงเทพมหานคร

มีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เรื่อง อนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม ตลอดจนมีสุนทรียภาพ ซึ่งกิจกรรมทางศิลปะ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะวิธีการทางศิลปะ กล้าแสดงออกอย่างอิสระด้วยความเชื่อมั่นและเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ บรรลุตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน **นาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖** ขึ้น โดยนำเสนอสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร อาทิ การประดิษฐ์ท่าทางประกอบเพลง การแสดงนาฏศิลป์ การวิเคราะห์วิจารณ์ การแสดง และบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ ซึ่งหวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์ให้กับนักเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการเรียนการสอนศิลปะได้ อย่างไรก็ตามหากหนังสือเรียนนี้มีข้อปรับปรุงประการใด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยินดีรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หนังสือเรียนเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือของคณะผู้จัดทำ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษา ด้านการจัดการศึกษา ตลอดจนศิลปินที่มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานเพื่อการศึกษาค้นคว้า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขอขอบคุณไว้ในโอกาสนี้

(นายชินภัทร ภูมิรัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง	หน้า
หน่วยที่ ๑ ปลุกใจให้รักชาติ	๑
หน่วยที่ ๒ ระบาย ระบาย ฟ้อน	๑๕
หน่วยที่ ๓ ละครหุ่นสร้างสรรค์	๓๖
หน่วยที่ ๔ นักประดิษฐ์หุ่นยาว	๔๘
หน่วยที่ ๕ สำคัญที่การจัดการ	๕๘
หน่วยที่ ๖ วิเคราะห์วิจารณ์การแสดง	๖๘
หน่วยที่ ๗ บุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์	๗๔
บรรณานุกรม	๘๕

หน่วยที่ ๑ ปลุกใจให้รักชาติ

หลังจากจบหน่วยเรียนนี้ นักเรียนจะ...

๑. อธิบายที่มาของเพลงปลุกใจ
๒. อธิบายลักษณะและความหมายของเพลงปลุกใจ
๓. บอกประโยชน์ของการแสดงเพลงปลุกใจ
๔. สามารถปฏิบัติท่ารำประกอบเพลงปลุกใจ เพื่อนไทย
๕. เห็นคุณค่าของการรำเพลงปลุกใจและตระหนักในความสำคัญของความรักชาติ

เตรียมความพร้อม

นักเรียนรู้จักลักษณะการรำเพลงปลุกใจหรือไม่ ลองบอกว่าการแสดงภาพใดเป็นการรำเพลงปลุกใจ

การแสดงทำรำประกอบเพลงปลุกใจ

ลักษณะและความหมายของเพลงปลุกใจ

เพลงปลุกใจ คือ เพลงที่มีท่วงทำนองหนักแน่น เร้าใจ ก่อให้เกิดความฮึกเหิม ความสามัคคี รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และร่วมมือร่วมใจป้องกัน รักษา ประเทศชาติให้คงอยู่ตลอดไป

ท่าทางที่ประกอบบทเพลง ส่วนใหญ่เป็นท่าทางธรรมชาติ ผสมผสานภาษาท่าทาง นาฏศิลป์ เพื่อให้เกิดความงดงามทางสุนทรียะ คนส่วนใหญ่ มักเรียกท่ารำประเภทนี้ว่า “ท่ากำแบ”

เพลงปลุกใจ เพื่อนไทย

ประวัติความเป็นมา

เพลงปลุกใจ “เพื่อนไทย” ประพันธ์บทโดย ฯพณฯ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ เป็นเพลงประกอบเรื่อง “อานุภาพพ่อขุนรามคำแหง” แสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๗

เนื้อหาของเพลง เป็นการปลุกจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความรัก ความสามัคคี และเสียสละแม้แต่ชีวิตของตน เพื่อให้ชาติไทยคงอยู่ และเจริญก้าวหน้าต่อไป

เครื่องแต่งกาย

ชาย นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลม มีผ้าคาดเอว

หญิง นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนกระบอก ห่มตะเบงมาน

การแต่งกายเพลงปลุกใจ เพื่อนไทย

ดนตรี

ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า หรือ วงดนตรีสากล

บทร้อง

เพลงปลุกใจ เพื่อนไทย

คำร้อง : พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ

(สร้อย) เพื่อนไทย เร่งมานึกน้อมพร้อมใจ
เพื่อนไทย ก้าวเดินเจริญสุใส
ตัวฉันเกิดมา ได้ฟ้าเมืองไทย
ฉันนึกถึงชาติ อยู่ทุกทิวา
โดยสุจริต อยู่เป็นนิจลิน

(สร้อย) ถึงยามคับขัน ที่ชาติต้องการ
เรามีมานะ ยอมสละชีวิต
ด้วยน้ำใจรัก ด้วยสมัครเป็นไทย

(สร้อย)

ช่วยไทยด้วยนึกถึง ความเป็นไทย
ชาติไทย ที่รักของเรา
ชีวิตจิตใจ ฉันเป็นไทยทั้งสิ้น
มุ่งหวังตั้งหน้า ทำมาหากิน
เพื่อให้แผ่นดินไทย คงอยู่เป็นไทย

เราก็ใจกล้าหาญ ช่วยงานของไทย
ทุกอย่างเราอุทิศ เพื่อชาติเราได้
เทิดทูนชาติไว้เหนือชีวิตเรา

ท่ารำ เพลงปลุกใจ เพื่อนไทย

ท่าที่ ๑ ทำนองเพลง (เดินออก)

ชาย-หญิง เดินย่อเท้า แกว่งแขนตามจังหวะ

ท่าที่ ๒ เพื่อนไทย

ชาย เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายผายออก
มือขวาไขว้หลัง เอียงซ้าย

หญิง เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายผายออก
มือขวาวางแนบลำตัว เอียงซ้าย

ท่าที่ ๓ เร่งมา

ชาย เท้าขวาก้าวหน้า มือขวากวักเรียก
มือซ้ายไขว้หลัง หน้าตรง

หญิง เท้าขวาก้าวหน้า มือขวากวักเรียก
มือซ้ายวางแนบลำตัว หน้าตรง

ท่าที่ ๔ นึกน้อมพร้อมใจ

ชาย-หญิง ถ่ายน้ำหนักอยู่เท้าซ้าย (หนักหลัง)
รวมมือไว้ที่อก หน้าตรง

ท่าที่ ๕ ช่วยไทย

ชาย-หญิง หนักหน้าเท้าขวา โยกมือทั้งสอง
ขึ้น หน้าตรง

ท่าที่ ๖ ด้วยนึกถึง ความเป็นไทย

ชาย นกหลังเท้าซ้าย ไขว้มือซ้าย มือขวา
ไขว้หลัง เอียงซ้าย

หญิง นกหลังเท้าซ้าย ไขว้มือซ้าย มือขวา
วางแนบลำตัว เอียงซ้าย

ท่าที่ ๗ เพื่อนไทย

ชาย-หญิง นกหน้าเท้าขวา ไขว้มือขวา
หน้ามองตามมือ

ท่าที่ ๘ ก้าวเดินเจริญสุกใส

ชาย-หญิง ก้าวเท้าซ้ายขวา-ซ้าย-ขวา ผายมือ
ทั้งสองออกเหนือศีรษะ

ท่าที่ ๙ชาติไทย

ชาย-หญิง เท้าเช่นเดิม ไขว้มือขวาข้างหน้า

ท่าที่ ๑๐ ที่รักของเรา

ชาย-หญิง นกหลังเท้าซ้าย ทำมือทำรัก
(ไขว้มือทั้งสองแนบอก) (สร้อย)

ท่าที่ ๑๑ ตัวฉันเกิดมา

ชาย นกหลังเท้าซ้ายเช่นเดิม กำมือซ้าย
ใช้นิ้วหัวแม่มือชี้อก มือขวาไขว้หลัง เอียง
ซ้าย

หญิง นกหลังเท้าซ้ายเช่นเดิม กำมือซ้าย
ใช้นิ้วหัวแม่มือชี้อก มือขวานแนบลำตัว เอียง
ซ้าย

ท่าที่ ๑๒ ใต้ฟ้าเมืองไทย

ชาย-หญิง นกหน้าเท้าขวา หายมือขวา
ชี้ นิ้ว บน-ล่าง

ท่าที่ ๑๓ ชีวิตจิตใจ

ชาย-หญิง นกหลังเท้าซ้าย ตะมื่อทั้งสอง
ไว้ที่อก

ท่าที่ ๑๔ ฉ้นเป็นไทยทั้งล้น

ชาย-หญิง นกหลังเท้าซ้าย ผายมือทั้งสอง
ออกข้างลำตัว

ท่าที่ ๑๕ ฉ้นนึกถึงชาติ

ชาย-หญิง นกหลังเท้าซ้าย ไว้มือซ้ายสูง

ท่าที่ ๑๖ อยู่ทุกทิวา

ชาย-หญิง นกหน้าเท้าขวา มือขวาชี้นิ้ว
เดาะ ๓ ครั้ง ระดับศิระะ

ท่าที่ ๑๗ มุ่งหวังตั้งหน้า

ชาย ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า พร้อมยึดตัวขึ้น
กำมือขวา ระดับเอว มือซ้ายไขว้หลัง หน้าตรง
หญิง ก้าวเท้าขวาไปข้างหน้า พร้อมยึดตัวขึ้น
กำมือขวา ระดับเอว มือซ้ายแนบลำตัว
หน้าตรง

ท่าที่ ๑๘ ท่ามาหากิน

ชาย นกหลังเท้าซ้าย มือซ้ายชี้ที่ปาก
มือขวาไขว้หลัง เอียงซ้าย
หญิง นกหลังเท้าซ้าย มือซ้ายชี้ที่ปาก
มือขวาแนบลำตัว เอียงซ้าย

ท่าที่ ๑๙ โดยสุจริต อยู่เป็นนิจลิน

ชาย-หญิง นกหน้าเท้าขวา ไว้มือขวาข้าง
หน้า

ท่าที่ ๒๐ เพื่อให้แผ่นดินไทย

ชาย นกหลังเท้าซ้าย หงายมือซ้ายชี้นิ้ว
ลงพื้น มือขวาไขว้หลัง เอียงซ้าย
หญิง นกหลังเท้าซ้าย หงายมือซ้ายชี้นิ้ว
ลงพื้น มือขวาวางแนบลำตัว เอียงซ้าย

ท่าที่ ๒๑ คงอยู่เป็นไทย

ชาย หน้าหน้าเท้าขวา ไขว้มือขวา มือซ้าย
ไขว้หลัง หน้าตรง

หญิง หน้าหน้าเท้าขวา ไขว้มือขวา มือซ้าย
วางแนบลำตัว เอียงซ้าย (สร้อย)

ท่าที่ ๒๒ ถึงยามคับขัน

ชาย-หญิง หน้าหน้าเท้าขวา กำมือทั้งสอง
ขยับขวา-ซ้าย-ขวา (ท่าเข้มแข็ง)

ท่าที่ ๒๓ ที่ชาติต้องการ

ชาย หน้าหลังเท้าซ้าย ไขว้มือซ้าย มือขวา
ไขว้หลัง เอียงซ้าย

หญิง หน้าหลังเท้าซ้าย ไขว้มือซ้าย มือขวา
แนบลำตัว เอียงซ้าย

ท่าที่ ๒๔ เราก็คือกล้าหาญ

ชาย-หญิง ก้าวเท้าขวา พร้อมยืดตัวขึ้น มือ
ทั้งสองจับพาดู้งถึงขึ้นเล็กน้อย หน้ามองตรง

ท่าที่ ๒๕ ช่วยงานของไทย

ชาย-หญิง หน้าหน้าเท้าขวา โยกมือทั้งสอง
ขึ้น

ท่าที่ ๒๖ เรามีมานะ

ชาย-หญิง หน้าหลังเท้าซ้าย แขนมือซ้าย
ระดับเอว กำมือขวาทาบบนมือซ้าย

ท่าที่ ๒๗ ยอมสละชีวิต

ชาย-หญิง หน้าหลังเท้าขวา มือทั้งสองแตะ
อก แล้วฉายมือออกข้างลำตัว

ท่าที่ ๒๘ ทุกอย่างเราอุทิศ

ชาย-หญิง หน้าหลังเท้าซ้าย มือซ้ายชี้นิ้ว
เดาะ ๓ ครั้ง เอียงซ้าย

ท่าที่ ๒๙ เพื่อชาติเราได้
ชาย-หญิง หน้าหน้าเท้าขวา ไขว้มือขวา

ท่าที่ ๓๐ ด้วยน้ำใจรัก
ชาย-หญิง หน้าหลังเท้าซ้าย ทำมือทำรัก

ท่าที่ ๓๑ ด้วยสมัครเป็นไทย
ชาย-หญิง หน้าหน้าเท้าขวา ไขว้มือขวา

ท่าที่ ๓๒ เทิดทูนชาติไว้
ชาย-หญิง เท้าเช่นเดิม โยกมือทั้งสองขึ้น

ท่าที่ ๓๓ เหนือชีวิตเรา
ชาย หน้าหลังเท้าซ้าย กำมือซ้ายนิ้วหัวแม่มือชี้ที่อก มือขวาไขว้หลัง เอียงซ้ายพร้อมพยักหน้าเล็กน้อย
หญิง หน้าหลังเท้าซ้าย กำมือซ้ายนิ้วหัวแม่มือชี้ที่อก มือขวาแนบลำตัว เอียงซ้ายพร้อมพยักหน้าเล็กน้อย (สร้อย)

ท่าจบ
ชาย-หญิง เดินย่อเท้าเข้าเวที

สรุป

เพลงปลุกใจ เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองหนักแน่นเร้าใจ บทเพลงมุ่งเน้นให้เกิดความรัก ความสามัคคี และความเสียสละเพื่อประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ท่าทางที่แสดงออกเป็นทำกรรมชาติผสมกับภาษาท่าทางนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดความงดงาม คนทั่วไปมักเรียกท่ารำประเภทนี้ว่า “ท่ากำแบ”

คำถามและกิจกรรมท้ายหน่วยเรียน

๑. เพลงปลุกใจมีความหมายอย่างไร
๒. รูปแบบหรือลักษณะการแสดงประกอบเพลงปลุกใจเป็นอย่างไร
๓. เนื้อร้องเพลงเพื่อนไทยใครเป็นผู้ประพันธ์และมีความหมายอย่างไร
๔. การแสดงประกอบเพลงเพื่อนไทยมีลักษณะการแต่งกายอย่างไร
๕. เราอาจนำการแสดงประกอบเพลงเพื่อนไทยไปใช้ในโอกาสใดได้บ้าง
๖. ฝึกปฏิบัติการแสดงประกอบเพลงเพื่อนไทย และปรับปรุงแก้ไขจนสามารถทำได้ดี
๗. แบ่งกลุ่มอภิปรายว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรในการฝึกร้อง และรำเพลงเพื่อนไทย
๘. ค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งจากหนังสือ เอกสาร อินเทอร์เน็ต และทำรายงานเกี่ยวกับเพลงปลุกใจ

